

Niniejszy dokument nie stanowi doręczenia w trybie art. 15 zzs⁹ ust. 2 ustawy COVID-19 (Dz.U.2021, poz. 1842)

Sygn. akt I ACa 320/20

I ACz 179/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 października 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Sławomir Jamróg
Protokolant:	starszy sekretarz sądowy Marta Sekuła

po rozpoznaniu w dniu 29 października 2021 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa K. P. (1)

przeciwko S. P., H. W. (1), J. B., M. R. (1) i J. W.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 26 listopada 2019 r. sygn. akt I C 1686/17 oraz zażalenia pełnomocnika powoda z urzędu na postanowienie o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej, zawarte w punkcie IV tego wyroku

1. **oddala apelację;**
2. **zmienia postanowienie o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu, poprzez podwyższenie określonej w punkcie IV wyroku kwoty 8.856 zł do kwoty 14.400 zł (czternaście tysięcy czterysta złotych), w tym podatek od towarów i usług;**
3. **oddala zażalenie w pozostałej części;**
4. **zasądza od powoda K. P. (1):**
 - **na rzecz pozwanych S. P., H. W. (1), J. W. i M. R. (1) do niepodzielnej ręki kwotę 8.100 zł (osiem tysięcy sto złotych),**
 - **na rzecz pozwanej J. B. kwotę 8.100 zł (osiem tysięcy sto złotych),****tytułem kosztów postępowania apelacyjnego;**

5. przyznaje od Skarbu Państwa- Sadu Okręgowego w Krakowie na rzecz adwokat M. R. (2) kwotę 8.100 zł (osiem tysięcy sto złotych), w tym podatek od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Sławomir Jamróg

Sygn. akt I ACa 320/20, I ACz 179/20

UZASADNIENIE

K. P. (1) wniósł o zasądzenie na swoją rzecz: od pozwanego S. P. kwoty 45.369 zł -od pozwanej H. W. (1) kwoty 136.107 zł , od pozwanej J. B. kwoty 90.738 zł, od pozwanej M. R. (1) kwoty 45.369 zł , od pozwanej J. W. kwoty 45.369 zł . Powód wniósł o zasądzenie tych kwot od każdego z pozwanych wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia 10 maja 2013 r. do dnia zapłaty oraz kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm prawem przepisanych powiększonych o kwotę 17 zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

Uzasadniając żądanie pozwu, powód podał, iż jest wierzycielem prowadzącym egzekucję na podstawie tytułu wykonawczego tj. aktu notarialnego z dnia 20 kwietnia 2017 r. Rep. (...) z klauzulą wykonalności z dnia 7 stycznia 2008r. wydanym przeciwko spółce spółki (...) Sp. z o. , w którym A. C. (1), działający w imieniu ww. spółki, poddał spółkę egzekucji wprost z tego aktu notarialnego co do obowiązku zapłaty na rzecz powoda kwoty w wysokości 408.321 zł, w terminie do 31 sierpnia 2007 r. W toku postępowania egzekucyjnego dokonano w dniu 6 marca 2009 r. zajęcia wierzytelności przysługujących spółce (...) Sp. z o.o. w stosunku do pozwanych S. P., H. W. (1) i J. B.. W tym samym dniu dokonano zajęcia wierzytelności ww. spółki wobec M. W. i M. P. (1). M. W. to matka pozwanych M. R. (1) oraz J. W., które są jej spadkobierczyniami. M. P. (2) to matka pozwanej J. B., jej jedynej spadkobierczyni. W dniu 16 marca 2009 r. pozwani S. P., H. W. (1) złożyli do Komornika pismo, w którym oświadczyli, iż nie są dłużnikami (...) Sp. z o.o. W imieniu M. W. takie oświadczenie złożyła M. R. (1). Powód w dniu 13 maja 2010 r. skierował do pozwanych ostatecznie przedsądowe wezwanie do zapłaty.

Powód wyjaśnił, iż wierzytelność spółki względem M. R. (1) i J. W. wynikała z otrzymanej od (...) Sp. z o.o. przez M. W. kwoty 90.738 zł. Zdaniem powoda, kwoty wypłacone pozwanym (lub ich poprzednikom) stanowiły świadczenie nienależne, gdyż stanowiły one zaliczkę na poczet ceny sprzedaży, pomimo że nie użyto takiego terminu. Sprzedaż nigdy nie nastąpiła, co oznacza, że zaliczki te powinny być zwrócone. Pozwani byli więc w dacie zajęcia wierzytelności dłużnikami i pismo z dnia 17 marca 2009 r. stanowiło oświadczenie niezgodne z prawdą, co naruszało art. 882 K.p.c. Na skutek tego powód poniósł szkodę odpowiadającą wysokości wierzytelności, jakie pozwani byli zobowiązani wypłacić na konto Komornika ze skierowanym zajęciem. Zdaniem powoda, nie doznałby on szkody, gdyby pozwani zrealizowali zajęcia do nich kierowane w dniu 16 marca 2009 r., gdyż egzekucja nie okazałaby się bezskuteczna, a powód zostałby w jej toku częściowo zaspokojony. Pozwani bowiem powinni po otrzymaniu zajęcia wierzytelności wpłacić poszczególne kwoty na rachunek bankowy Komornika. Pozwani wiedzieli, że zajęte im świadczenia były należne w stosunku do (...) sp. z o.o. — dłużnika powoda. Bezprawność działania pozwanych wynika z powszechnego obowiązku realizowania obowiązków wynikających z zajęć komorniczych. Zdaniem powoda, związek przyczynowy pomiędzy szkodą powoda a bezprawnym i zawinionym działaniem pozwanych jest oczywisty.

Powód wskazał dodatkowo, iż na podstawie podobnej podstawy faktycznej i prawnej toczyło się już postępowanie sądowe przeciwko H. W. (1), która oprócz kwoty objętej pozwem otrzymała od spółki (...) sp. z o.o. kwotę 80.000 zł. W toku tego postępowania Sąd Okręgowy w K., Sąd Apelacyjny w K. i Sąd Najwyższy stwierdziły, że warunkowa umowa sprzedaży nieruchomości z dnia 12 grudnia 2006 r. wygasła, a tym samym H. W. (1) jest zobowiązana do zwrotu tego świadczenia, jako nienależnego.

W odpowiedzi na pozew z dnia 24 listopada 2017 r. (k. 222), pozwani S. P., H. W. (1), J. W. i M. R. (1) wnieśli o oddalenie powództwa w całości w stosunku do ww. pozwanych i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanych kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

Pozwani przyznali, iż pobrali kwoty tytułem kary umownej na podstawie porozumienia z dnia 20 kwietnia 2007 r. Zgodnie z treścią porozumienia, przekazanie tej kwoty stanowiło rodzaj wynagrodzenia dla sprzedającego w zamian za zmianę terminu zawarcia umowy. Świadczenie otrzymane przez pozwanych było ściśle związane z faktem nieziszczenia się warunku, pod którym została zawarta umowa sprzedaży, za które odpowiedzialność ponosił kupujący. Miało zatem charakter odszkodowawczy i rekompensacyjny. Uiszczenie zadatku ma podobnie jak kara umowa służyć zabezpieczeniu wykonania świadczenia umownego. Może również stanowić rodzaj świadczenia odszkodowawczego na wypadek niewykonania zobowiązania, co stanowi cechę odróżniającą to świadczenie od zaliczki.

Pozwani podkreślili, że zamierzeniem stron umowy nigdy nie było nadanie spornym należnościom charakteru zaliczki. Powód też nigdy dotychczas nie dochodził od H. W. (1) roszczenia wynikającego z otrzymanej przez nią kary umownej. Pozwani podnieśli, że aby można było mówić o zasadności pozwu, konieczne jest aby spółka (...) sp. z o.o. była rzeczywiście wierzycielem pozwanych. Tymczasem kwota wpłacona pozwanym na mocy porozumienia z dnia 20 kwietnia 2007 r. jako należna przeszła na własność pozwanych i brak jest podstaw do żądania jej zwrotu. Powód nie udowodnił również, aby wierzytelność jaka miała rzekomo przysługiwać mu w stosunku do pozwanych była wymagalna, bezprawności działania pozwanych jak i winy pozwanych. Zdaniem pozwanych do chwili wydania pierwszego wyroku dotyczącego realizacji projektu (...) wydanego dnia 9 kwietnia 2010 r., nikt nie mógł nawet przypuszczać, iż ktokolwiek mógłby się od nich skutecznie domagać jakichkolwiek kwot. Powoływane przez powoda judykaty dotyczyły kwoty 80.000 zł pobranej przez H. W. (1) odrębnie od treści postanowień umownych, na które powołuje się powód. Zdaniem pozwanych, nie występuje żadna zbieżność co do kwalifikacji tych zdarzeń, albowiem treść czynności prawnych osądzonych w sprawie H. W. (1) odbiega pod każdym względem w stosunku do treści czynności prawnych będących podstawą powództwa, co wynika z utrwalenia tychże czynności w dokumentach oraz ze względu na inną treść oświadczeń woli i stanów faktycznych.

Pozwani podnieśli (z ostrożności procesowej) zarzut przedawnienia roszczenia. Powód jako dysponent postępowania egzekucyjnego, przy zachowaniu należytej staranności powinien był dowiedzieć się o tym w dacie skierowania oświadczenia do Komornika przez pozwanych w dniu 17 marca 2009 r. Nadto, 6 sierpnia 2009r. powód skierował powództwo przeciwko H. W. (1), wiedząc już że trzeciodłużnicy nie spłacili swojego długu. Argumentacja pozwu opiera się na próbie zrównania sytuacji faktycznych i prawnych pozwanych i H. W. (1) z tytułu pokwitowania odbioru kwoty 80.000 zł. Zdaniem pozwanych, powód wytaczając powództwo przeciwko H. W. (1) był już wówczas przekonany o istnieniu roszczenia, to przekonanie takie odnosić się musi również do pozwanych. W związku z tym, trzyletni termin przedawnienia czynu niedozwolonego upłynął najdalej 6 sierpnia 2012 r., czyli trzy lata od daty złożenia pozwu przeciwko H. W. (1).

W odpowiedzi na pozew z dnia 24 listopada 2017 r. (k. 232) pozwana J. B. wniosła o oddalenie powództwa w stosunku do siebie oraz zasądzenie na swoją rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm prawem przepisanych.

W uzasadnieniu pozwana podniosła zarzut przedawnienia roszczenia powoda wobec pozwanej. Pozwana podała, iż powód uzyskał wiedzę co do istnienia szkody oraz osoby odpowiedzialnej za szkodę w dniu 16 marca 2009 r., czyli w dacie kiedy pozwani odmówili zrealizowania zajęcia komorniczego. Pozwana wskazała, iż ewentualna szkoda obiektywnie miała miejsce 16 marca 2009 r., co powód potwierdził w pozwie. Kierując zajęcie komornicze wobec pozwanych jako trzecio-dłużników pozwany musiał mieć przekonanie o tym, że pozwani są dłużnikami (...) w przeciwnym razie nie podejmowałby tej czynności. Przekonanie powoda nie zmieniło się do dnia dzisiejszego. Skoro powód podejmował czynności egzekucyjne wobec pozwanych, a w dacie 16 marca 2009 r. uzyskał informację od pozwanych, że odmawiają oni realizacji zajęcia komorniczego, zdaniem pozwanej, powstanie ewentualnej szkody po stronie powoda należy utożsamiać z tą datą.

Niezależnie od tego pozwana wskazała, że w jej ocenie żądanie zgłoszone przez powoda w niniejszej sprawie jest pozbawione podstaw faktycznych i prawnych. Zarzuciła, że aktem notarialnym z dnia 12 grudnia 2006 r. powód oraz pozwani sprzedali warunkowo spółce (...) sp. z o.o. posiadane przez siebie udziały w nieruchomości składającej się

z działek nr (...), Obr.(...)w K., przystąpił także do porozumienia z dnia 29 kwietnia 2007 r. Dopiero po wytoczeniu powództwa przez powoda w stosunku do B. T. (1) oraz J. P. pozwana dowiedziała się, że w dniu 20 kwietnia 2007 r. powód nakłonił Prezesa Zarządu firmy (...) sp. z o.o. A. C. (1) do zawarcia wyłącznie z powodem drugiego porozumienia, na mocy którego powód miał otrzymać drugą karę umowną w wysokości 408.321 zł, tj. dokładnie dwukrotności wysokości ceny sprzedaży udziału powoda w przedmiotowej nieruchomości. Prezes spółki zgodził się na podpisanie z powodem porozumienia, gdyż w przeciwnym razie powód wycofałby się ze sprzedaży swojego udziału w nieruchomości, co zniweczyłoby całą transakcję. Porozumienie to zostało zachowane w całkowitej tajemnicy przed innymi sprzedającymi. Podjęte przez powoda działania należy uznać, zdaniem pozwanej, za nieuczciwe i nielojalne wobec pozostałych sprzedających. Zdaniem pozwanej, dochodzenie należności, której podstawą jest niezaspokojona przez (...) sp. z o.o. wiarygodność powoda z tytułu niezapłaconej kary umownej stanowi nadużycie praw podmiotowych i jest sprzeczne z zasadami współzycia społecznego, tj. uczciwości i lojalności wobec innych sprzedających. Zdaniem pozwanej, całokształt okoliczności wskazuje, że powód podstępnie uzyskał wiarygodność należną od spółki (...) podstępnie. Kwota ta jest ponad dwudziestokrotnie wyższa od kar umownych otrzymanych przez pozwanych. Było to zaplanowanie z góry działanie powoda, który chciał uzyskać znaczną korzyść majątkową, jednocześnie nie wyzbywając się swoich udziałów w nieruchomości. Po uzyskaniu zobowiązania (...) sp. z o.o. do zapłaty wysokiej kary umownej, powód przestał być zainteresowany zbyciem udziałów, czego dowodem jest to, że nie przystąpił do żadnej późniejszej umowy, w tym zamieniającej karę umowną na zadatki, a dodatkowo zaczął torpedować plany inwestycyjne (...) Sp. z o.o., wnosząc odwołania od wydawanych decyzji o ustaleniu warunków zabudowy. W momencie, gdy zorientował się, że nie uzyska pieniędzy z kary umownej, postanowił uzyskać je od pozostałych sprzedających. Pozwana podniosła, iż przy zawieraniu umowy z dnia 29 grudnia 2007r. stronom umowy, w tym pozwanej, dokładnie wyjaśniono jaka jest funkcja zadatku. Za chybione pozwana uznała twierdzenia powoda, iż w istocie świadczenie wypłacone pozwanym na podstawie ww. umowy było zaliczką, a nie zadatkiem. W związku z tym, oświadczenie pozwanych z dnia 15 marca 2009 r. złożone Komornikowi Sądowemu prowadzącemu egzekucję z majątku (...) Sp. z o.o., że pozwani nie są trzecio dłużnikami powoda, było w pełni prawdziwe. Abstrahując od powyższej argumentacji, pozwana podała nadto, iż świadczenie pieniężne przekazane jej w formie zadatku zostało przez nią zużyte i pozwana nie jest już w tym zakresie wzbogacona. Pozwana podała nadto, iż ani ona, ani M. P. (1) nigdy nie przeniosły ogółu swoich praw i obowiązków z (...)na (...) Sp. z o.o.

W piśmie z dnia 27 marca 2018 r. (k. 364) powód wskazał, że nie mógł uzyskać wiedzy co do istnienia szkody oraz osób obowiązanych do jej naprawienia w dacie niewykonania zajęć komorniczych (16 marca 2009r.). Momentem powzięcia wiedzy przez powoda na temat szkody i jej wysokości był moment zawarcia porozumienia z dnia 14 kwietnia 2011 r. Porozumienie to jednoznacznie potwierdziło, że wszystkie strony zawartej warunkowej umowy sprzedaży oraz późniejszych umów, były dłużnikami Spółki. Powód podał, iż gdyby nawet przyjął, iż powód uzyskał ww. wiedzę w związku z prawomocnym zakończeniem postępowania sądowego przeciwko H. W. (1), to miało ono miejsce dnia 2 grudnia 2010 r. Do momentu umorzenia postępowania egzekucyjnego szkoda nie nastąpiła faktycznie w majątku powoda. W związku z powyższym, także roszczenie powoda z tytułu wyrządzonej mu szkody stało się wymagalne w dniu umorzenia postępowania egzekucyjnego, tj. 8 listopada 2012 r. W tym dniu powód będący wierzycielem utracił możliwość zaspokojenia swojej należności stwierdzonej tytułem wykonawczym przysługującej mu względem dłużnika głównego. Powód złożył w dniu 26 kwietnia 2013 r. wniosek o zawiązanie do próby ugodowej przeciwko pozwany. Na posiedzeniu w dniu 12 września 2013 r. do ugody nie doszło i od dnia następnego ponownie rozpoczął się bieg terminu przedawnienia, wobec czego pozew z dnia 9 września 2016 r. został złożony przed upływem terminu przedawnienia.

Wyrokiem z dnia 26 listopada 2019 r. sygn. akt I C 1686/17 Sąd Okręgowy w Krakowie oddalił powództwo (pkt I), zasądził od powoda solidarnie na rzecz pozwanych S. P., H. W. (1), J. W., M. R. (1) kwotę 14.400,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt II), zasądził od powoda na rzecz pozwanej J. B. kwotę 14.400,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt III), oraz przyznał adwokatowi M. R. (2) od Skarbu Państwa – Sądowi Okręgowemu w Krakowie kwotę 8.856,00zł tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu (pkt IV).

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowił następujący stan faktyczny:

W dniu 12 grudnia 2006 r. przed notariuszem J. D. w K. zawarta została w formie aktu notarialnego (Rep. (...)) umowa sprzedaży warunkowej zabudowanej nieruchomości położonej w K., dla której prowadzona jest księga wieczysta nr KR (...) Na mocy ww. umowy, J. B., M. P. (1), A. P., J. P., K. P. (1), H. W. (1) i S. P. (a także pozostali współwłaściciele ww. nieruchomości) zobowiązali się do sprzedaży swoich udziałów w powyższej nieruchomości na rzecz spółki (...) Sp. z o.o. w organizacji z siedzibą w W., w zamian za zapłatę określonych w umowie cen, pod warunkiem, że Agencja Nieruchomości Rolnych nie skorzysta z przysługującego jej na rzecz Skarbu Państwa prawa pierwokupu. Strony ustaliły, że umowa przenosząca własność miała zostać zawarta w terminie 45 dni od daty otrzymania pisma Agencji Nieruchomości Rolnych Oddział Terenowy w O., zawiadamiającego o nieskorzystaniu z prawa pierwokupu. Strony postanowiły, że zapłata ceny zostanie dokonana w dniu podpisania umowy przenoszącej własność.

W dniu 20 kwietnia 2007 r. przed notariuszem J. D. został zawarty w formie aktu notarialnego, Rep. (...) aneks do ww. warunkowej umowy sprzedaży nieruchomości. Strony postanowiły, iż umowa przenosząca własność zostanie zawarta w terminie do dnia 31 sierpnia 2007 r., przy czym prawo wyznaczenia terminu zawarcia umowy przenoszącej własność w powyższym terminie przysługuje wyłącznie stronie kupującej. Jednocześnie, z uwagi na zmianę terminu zawarcia umowy przenoszącej własność strony wskazały, że ustalają następujące kary umowne: kwotę 45.369 zł na rzecz S. P., kwotę 136.107 zł na rzecz H. W. (1), kwotę 46.369 zł na rzecz J. B., kwotę 90.738 zł na rzecz M. W., oraz kwotę 45.369 zł na rzecz M. P. (1). Wobec nie zawarcia w terminie umowy przenoszącej własność, ww. kwoty tytułem kar umownych zostały wypłacone uprawnionym osobom.

W dniu 29 grudnia 2007 r. przed notariuszem B. G. w K. zawarte zostało w formie aktu notarialnego, Rep. (...) porozumienie, zgodnie z którym rozwiązano ww. aneks z dnia 20 kwietnia 2007 r., oraz ustalono, że ww. kwoty wypłacone tytułem kar umownych zostaną zaliczone jako zadatki w rozumieniu art. 394 k.c. na poczet ceny sprzedaży należnych pozwanym w związku z umową sprzedaży warunkowej. W dniu 29 grudnia 2007 r., notariusz wyjaśnił obecnym treść aktu notarialnego Rep.(...) przed jego podpisaniem. Przy podpisaniu ww. aktu notarialnego obecna była B. T. (2), która jako pośrednik nieruchomości pośredniczyła przy dokonywaniu transakcji pomiędzy współwłaścicielami przedmiotowej nieruchomości a spółką (...) sp. z o.o. Namówiła ona współwłaścicieli nieruchomości do podpisania umowy, tłumacząc, że zadatek można zatrzymać bez konsekwencji podatkowych w razie nie zawarcia umowy przenoszącej własność nieruchomości w ustalonym przez strony terminie.

W tym samym dniu pomiędzy powodem K. P. (1) a spółką (...) sp. z o.o. z siedzibą w W., reprezentowaną przez A. C. (1) zawarta została w formie aktu notarialnego, Rep. (...) (k. 16-17 przed notariuszem J. D. umowa, w której strony postanowiły, że z uwagi na zmianę terminu zawarcia umowy przenoszącej własność udziałów w nieruchomości, spółka (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. zapłaci na rzecz powoda karę umowną w kwocie 408.321 zł, w terminie do dnia zawarcia umowy przenoszącej własność, lecz nie później niż do dnia 31 sierpnia 2007 r. A. C. (1), działając w imieniu Spółki (...) Sp. z o.o., poddał ww. spółkę rygorowi egzekucji z ww. aktu notarialnego w trybie art. 777 § 1 pkt 4 K.p.c. Umowa pomiędzy powodem a spółką (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. z dnia 29 grudnia 2007 r., Rep. (...) została zawarta w tajemnicy przed pozostałymi współwłaścicielami nieruchomości objętej księgą wieczystą nr (...), gdyż powód nie chciał, by znali oni jej warunki.

Postanowieniem z dnia 7 stycznia 2008 r. Sąd Rejonowy dla W. VI Wydział Cywilny, w sprawie do sygn. akt (...), nadał w całości klauzulę wykonalności pkt. 1 aktu notarialnego z dnia 20 kwietnia 2007 r., Rep. (...)co do obowiązku zapłaty przez Spółkę (...) Sp. z o.o. na rzecz K. P. (1) kwoty 408.321 zł w terminie do dnia 31 sierpnia 2007 r.

Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym dla K. w K. M. M., pismami z dnia 6 marca 2009 r., skierowanymi do M. P. (1), M. W., J. B., S. P. i H. W. (1), zawiadomił, że w celu zaspokojenia należności w kwocie: 408.321 zł tytułem należności głównej, 127 zł tytułem kosztów sądowych, 1.800 zł tytułem kosztów advokackich, 61.267,50 zł tytułem kosztów egzekucji, 2,50 zł obok każdej przekazywanej kwoty tytułem kosztów porto oraz 1 1 1 zł tytułem kosztów korespondencji, przypadającej od dłużnika (...) sp. z o.o. na rzecz wierzyciela K. P. (1) na podstawie tytułu wykonawczego Sądu Rejonowego dla W.w W., VI Wydziału Cywilnego, z dnia 7 stycznia 2008r., w sprawie do sygn.

akt(...), dokonuje zajęcia wierzytelności do wysokości egzekwowanej kwoty. W pismach wskazano, że dłużnik nie może odbierać zajętego świadczenia, ani rozporządzać zajętą wierzytelnością.

W odpowiedzi na zawiadomienie o zajęciu wierzytelności, pismem z dnia 16 marca 2009 r. J. P., B. T. (1), S. P., H. W. (1) i M. W. poinformowali Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla K.w K. M. M., iż na dzień sporządzenia pisma nie byli dłużnikami (...) sp. z o.o. i tym samym nie mają żadnych wierzytelności.

Wyrokiem z dnia 9 kwietnia 2010 r., w sprawie z powództwa K. P. (1) przeciwko H. W. (1) przy interwencji ubocznej (...) Sp. z o.o. z siedzibą w L., do sygn. akt (...)Sąd Okręgowy w K., I Wydział Cywilny, zasądził od H. W. (1) na rzecz (...) sp. z o.o. z siedzibą w L. kwotę 80.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 6 sierpnia 2009 r. oraz zobowiązał H. W. (1), aby zasądzoną kwotą wpłaciła na konto bankowe Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla K.w K. M. M., lub złożyła ją do depozytu sądowego. Sąd Okręgowy w uzasadnieniu stwierdził, że ani w porozumieniu z dnia 20 kwietnia 2007 r. ani w porozumieniu z dnia 29 grudnia 2007 r. nie odniesiono się do kwoty wypłaconej pozwanej w wysokości 80.000 zł, otrzymanej przez pozwaną w dniu 9 marca 2007 r. od Spółki (...). Zdaniem Sądu w tych okolicznościach należało przyjąć, że kwota 80.000 zł została wypłacona przez Spółkę (...) tytułem części ceny za nieruchomość, którą pozwana miała sprzedać Spółce (...) zgodnie z umową sprzedaży warunkowej z dnia 12 grudnia 2006 r. Kwota 80.000 zł nie mogła stanowić zadatku, skoro w umowie sprzedaży warunkowej nie zawarto żadnych postanowień co do zadatku, a z dalszych czynności podejmowanych przez pozwaną i Spółkę jednoznacznie wynika, że była to część ceny sprzedaży nieruchomości, do której do chwili wyrokowania nie doszło.

Wyrokiem z dnia 2 grudnia 2010 r., sygn. akt (...), Sąd Apelacyjny w K., Wydział I Cywilny, oddalił apelację pozwanej i interwenienta ubocznego od ww. wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 9 kwietnia 2010 r. Wyrokiem z dnia 9 grudnia 2011 r., sygn. (...), Sąd Najwyższy oddalił skargi kasacyjne od wyroku Sądu Apelacyjnego w K. z dnia 20 grudnia 2010 r. Sąd Najwyższy stwierdził, iż oba sądy meriti trafnie przyjęły, że umowa sprzedaży warunkowej definitywnie wygasła, zaś kwota 80.000 zł stanowiła zaliczkę na poczet ceny kupna udziału.

Pismami z dnia 13 maja 2010 r. powód wezwał S. P., M. W., J. B. i M. P. (1) do zapłaty kwoty odpowiadającej wysokości ich długu wobec (...) Sp. z o.o. z siedzibą w L. w terminie 7 dni od dnia doręczenia wezwania, pod rygorem skierowania sprawy na drogę sądową.

W dniu 14 kwietnia 2011 r. przed asesorem notarialnym K. S., zastępcą notariusza W. K., zawarto porozumienie pomiędzy (...) sp. z o.o. z siedzibą w L. (spółka w międzyczasie zmieniła siedzibę) a spółką (...)sp. z o.o., na mocy którego spółka (...) sp. z o.o. przeniosła na spółkę (...) sp. z o.o. wszelkie prawa i obowiązki wynikające z umowy warunkowej sprzedaży nieruchomości z dnia 12 grudnia 2006 r., zmienionej aneksem z dnia 20 kwietnia 2007 r., porozumieniem z dnia 20 kwietnia 2007 r. i porozumieniem z dnia 29 grudnia 2007 r., na co zgodę wyrazili: A. P., J. P., M. R. (1), J. W. i S. P..

Wyrokiem z dnia 16 marca 2018 r., w sprawie do sygn. akt(...)Sąd Rejonowy dla K. w K., I Wydział Cywilny, oddalił powództwo K. P. (1) o zasądzenie na jego rzecz kwot po 5.000 zł od J. P. i B. T. (1) z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu (tj. 28 marca 2013 r.).

Nadto Sąd Okręgowy ustalił, że M. W. to matka pozwanych M. R. (1) oraz J. W., które są jej spadkobierczyniami. M. P. (2) to matka pozwanej J. B., jej jedynej spadkobierczyni.

Przy tym stanie faktycznym Sąd pierwszej instancji uznał, że powództwo nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy omówił treść przepisów art. 902 K.p.c. oraz art. art. 881,882, 885, 886, 887 i 888 K.p.c., dotyczących skutków zajęcia oraz skutków niezastosowania się do wezwań komornika oraz do obowiązków wynikających z zajęcia i uznał, że pozwani nie naruszyli tych przepisów. Zdaniem Sądu pozwani nie byli dłużnikami (...) sp. z o.o. z siedzibą w Ł.. Nie ma podstaw, aby uznać kwoty wypłacone pozwanym przez (...) sp. z o.o. za zaliczki na poczet zapłaty ceny sprzedaży udziałów we współwłasności nieruchomości. Charakter prawny wypłaconych pozwanym kwot jako zadatku nie budził wątpliwości Sądu pierwszej instancji. Kwoty pierwotnie określone w umowie z dnia 20 kwietnia 2007 r. jako

kary umowne, zostały w wyniku zmiany umowy aktem notarialnym z dnia 29 grudnia 2007r. zaliczone jako zadatki w rozumieniu art. 394 k.c. Nie było przeszkód, aby dokonać takiej modyfikacji umowy. Zapis umowy, zgodnie z którym kwoty wypłacone tytułem zadatku miały zostać zaliczone na poczet ceny sprzedaży, nie jest sprzeczny z istotą instytucji zadatku z art. 394 k.c. Wobec istnienia po stronie pozwanych prawa do zatrzymania zadatku, nie są oni bezpodstawnie wzbogaceni kosztem spółki (...) sp. z o.o.

Sąd Okręgowy uznał, że nie było też podstaw do powoływania się przez powoda na analogię do sprawy, w której zasądzono na jego rzecz kwotę 80.000 zł od H. W. (2). Sytuacja ta była odmienna, jako że H. W. (1) potwierdziła pokwitowaniem w formie z podpisami notarialnie poświadczonymi otrzymanie od spółki (...) ww. kwoty, uzyskanej niezależnie od otrzymanej przez nią tytułem kary umownej, przekwalifikowanej następnie na zadatek, kwoty 136.107 zł. Nie ma więc analogii między kwotą 80.000 zł, a kwotami wypłaconymi pozwanym pierwotnie tytułem kar umownych.

Pozwani nie będąc dłużnikami spółki (...) sp. z o.o., nie mogą być uznani za trzecio-dłużników w stosunku do powoda. Pismo skierowane do Komornika prowadzącego egzekucję z wniosku powoda przeciwko Spółce (...) sp. z o.o., zawierało więc oświadczenie zgodnie z prawdą. Pozwani, odmawiając realizacji zajęcia komorniczego, nie naruszyli przepisów stanowiących podstawę prawną powództwa, a w konsekwencji żądanie pozwu jako bezzasadne podlegało oddaleniu.

Jako podstawę rozstrzygnięcia o kosztach procesu powołano art. 98 § 1 3 w zw. z art. 99 K.p.c. tj. przy uwzględnieniu zasady odpowiedzialności za wynik procesu.

Sąd wskazał, że o nieuiszczonych kosztach pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu przez pełnomocnika, będącego adwokatem orzekł na zasadzie 2 pkt 1-2, 4 pkt I i 3, § 8 pkt 7 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu.

Apelację od tego wyroku wniósł powód zaskarżając orzeczenie w punktach I-III, zarzucając :

1. naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na wynik sprawy a to:

a) art. 233§1 K.p.c. w zw. z art. 243⁽²⁾ K.p.c. w zw. z art. 235⁽²⁾§1 i2 K.p.c. , poprzez pominięcie jako dowodu wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 30 października 2013r. sygn. akt (...) (w sprawie R.), z którego ma wynikać, że rzeczywistą wolą stron było podniesienie ceny sprzedaży, a wpłacone zostały zaliczki na poczet podniesionej ceny, która to okoliczność ma istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy,

b) art. 365§1 K.p.c. poprzez brak odniesienia się przez Sąd do Wyroku R., który jednoznacznie uznał nieważność czynności prawnych objętych aktem notarialnym z dnia 29 grudnia 2007 roku, Rep.(...), które to orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy, w tym Sąd orzekający w niniejszej sprawie;

c) art. 233 §1 K.p.c. poprzez zaniechanie zbadania ważności czynności prawnych objętych aktem notarialnym z dnia 20 kwietnia 2007 roku, Rep. (...) , co było niezbędne do prawidłowej oceny charakteru prawnego kwot wypłaconych na rzecz pozwanych przez spółkę (...) sp. z o.o. (zwanej dalej (...))w kwietniu 2007 roku, jak również dla prawidłowej oceny żądania objętego pozwem,

d) art. 327¹§1 pkt 2 K.p.c. poprzez brak wskazania podstawy prawnej w zakresie pominięcia dowodu ze znajdującego się w aktach sprawy Wyroku R.;

e) art. 233§1 K.p.c. poprzez dokonanie wadliwej oceny materiału dowodowego i wprowadzenie z materiału dowodowego sprawy wniosków z niego niewynikających,

niedających się pogodzić z zasadami logicznego rozumowania, co przejawia się w szczególności w bezpodstawnym uznaniu, iż:

- „Nie ma podstaw, aby uznać kwoty wypłacone pozwanym przez (...) sp. z o.o. za zaliczki na poczet zapłaty ceny sprzedaży udziałów w nieruchomości”,

- „charakter wypłaconych kwot jako zadatku nie budzi wątpliwości Sądu, co oznacza, że wobec istnienia po stronie pozwanych prawa do zatrzymania zadatku, nie są oni bezpodstawnie wzbogaceni kosztem spółki (...) Sp. z o.o.”,

- świadkowie: K. P. (2), B. T. (2), J. P., B. C., R. C. i M. B. nie posiadali informacji przydatnych do rozstrzygnięcia sprawy,

2. naruszenie prawa materialnego a to:

- art. 58 K.c. w zw. z art. 83 §1 K.c. poprzez jego niezastosowanie przejawiające się w zaniechaniu zbadania ważności czynności prawnych objętych oboma aktami notarialnymi,

- art. 394 K.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, przejawiające się w niewłaściwym przyjęciu, jakoby kwoty wypłacone na rzecz pozwanych w kwietniu 2007 roku mogły mieć charakter zadatku, podczas gdy, z uwagi na nieważność czynności prawnych objętych aktem notarialnym z dnia 29 grudnia 2007 roku Rep.(...) kwoty te nie mogły być objęte czynnością prawną zamiany kar umownych na zadatek, co w konsekwencji skutkowało koniecznością ich zwrotu na rzecz spółki (...).

Powód wniósł o zmianę wyroku i uwzględnienie powództwa w całości, względnie o uchylenie zaskarżonego Wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie na rzecz Powoda od Pozwanych kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm prawem przepisanych.

Pełnomocnik powoda wniósł ponadto zażalenie na zawarte w punkcie IV wyroku postanowienie o przyznaniu na jego rzecz od Skarbu Państwa wynagrodzenia z tytułu zastępstwa z urzędu, w zakresie, w którym Sąd I instancji nie przyznał mi tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej Powodowi z urzędu kwoty wyższej od kwoty minimalnej wskazanej w Rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. 2015 poz. 1801, tj. do kwoty: 17.712,00 zł (brutto)).

Pełnomocnik zarzucił:

- naruszenie §2 pkt 1-2 w zw. z §4 pkt 1,2,3 i §8 pkt 7 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości dotyczącego stawek adwokackich poprzez nieuwzględnienie wysokiego nakładu pracy pism procesowych oraz ze stawiennictwem na jedenastu rozprawach, który uzasadniał przyznanie pełnomocnikowi z urzędu kwoty wyższej niż kwota minimalna wynikająca z Rozporządzenia;

- naruszenie art. 327¹ § 1 w zw. z art. art. 361 K.p.c. poprzez brak prawidłowego uzasadnienia Rozstrzygnięcia w zakresie przyznania na rzecz pełnomocnika kosztów nieopłaconej pomocy prawnej jedynie w wysokości minimalnej, podczas gdy istniały przesłanki do orzeczenia kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej Powodowi z urzędu w wysokości wyższej - a to pomimo złożenia stosowanego wniosku o uzasadnienie wyroku w tej części.

Skarżący wniósł o zmianę postanowienia zawartego w punkcie IV wyroku poprzez zasądzenie kwoty 14.400 zł powiększonej o VAT, ewentualnie o uchylenie tego orzeczenia i przekazanie sprawy do rozpoznania Sadowi Okręgowemu.

Pozwani S. P., H. W. (1), J. W. i M. R. (1) wnieśli o oddalenie apelacji i zasądzenie na ich rzecz kosztów postępowania apelacyjnego. Zdaniem pozwanych powód nie powód nie wykazał nieważności czynności prawnej w postaci kary umownej jak i nie wykazał dlaczego kara taka miałyby się przekształcić w zaliczkę. Niezależnie od tego powodowie

zakwestionowali stanowisko o wykazaniu przesłanek ewentualnej odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanych w tym istnienie szkody w majątku pozwanych. Pozwani podkreślili sprzeczność oceny stosunków powstałych w związku z działalnością spółki (...) i konieczność uwzględnienia całokształtu okoliczności, w tym także faktu, że spółka była zainteresowana wynikiem procesu prowadzonego przeciwko H. W. (1) sygn. akt (...) a osoby powiązane ze spółką tj A. C. (2) czy R. C. działały w celu odzyskania środków przez spółkę. Zdaniem pozwanych doszło też do wadliwej oceny okoliczności w sprawie (...) Pozwani podnieśli nadto, że jeżeli kara umowna miałaby zostać uznana za czynność nieważną jako symulowaną mającą na celu określenie ceny sprzedaży, to tak samo należało potraktować karę zastrzeżoną w umowie zawartej pomiędzy powodem a dłużnikiem poddającym się egzekucji. Zdaniem pozwanych dopiero w sprawie (...) doszło do prawidłowej oceny rozbieżnych interesów podmiotów transakcji. Znaczenie dla sprawy miały rozstrzygnięcia zapadłe w sprawach prowadzonych przez Sąd Rejonowy dla K. sygn.(...) , gdyż były one oparte na tych samych p[odstawach w związku z podziałem roszczenia dokonanego przez powoda.

Pozwani podtrzymali z ostrożności zarzut przedawnienia roszczenia.

Pozwana J. B. również wniosła o oddalenie apelacji i o zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego wskazując, na prawidłowość oceny dowodów dokonana przez Sąd pierwszej instancji , uwzględniająca rzeczywistą wolę stron.

Rozpoznając apelację Sąd Apelacyjny uznał za własne ustalenia Sądu pierwszej instancji co do przebiegu zdarzeń i treści złożonych oświadczeń w formie aktu notarialnego, podzielając stanowisko o braku podstaw do przyjęcia, że kwoty przyjęte przez pozwanych (ich poprzedników) od spółki (...) sp. z o.o. stanowiły świadczenie nienależne.

Sąd drugiej instancji zważył co następuje:

Niewątpliwie do dnia 20 kwietnia 2007 spółka wypłaciła jedynie zaliczkę na rzecz H. W. (1) , co ta potwierdziła pokwitowaniem dnia 9 marca 2007 (k.53) . Treść pokwitowania była jasna. Nie dziwi więc, że przedstawiciele spółki tj interwenienta ubocznego wskazywali, iż świadczenie wypłacone na rzecz H. W. (1) stanowiło zaliczkę na poczet ceny. Potwierdzenie z dnia 20 kwietnia 2007r. zawarte w aneksie stanowi jedynie powtórzenie powołanego pokwitowania o czym świadczy wyliczenie kwoty pozostałej do zapłaty z tytułu ceny, która miała wynosić na jej rzecz 1.224.963 zł a wskazano tamże, że do zapłaty pozostała kwota 1144963zł. Stwierdzenie w umowie warunkowej, że cena ma zostać zapłacona przy umowie przenoszącej własność, wskazane wyżej wyliczenie kwoty pozostałej do zapłaty oraz treść ustępu IX aktu notarialnego, że zapłata na rzecz pozostałych sprzedających całych cen sprzedaży ma nastąpić w umowie przenoszącej własność wskazuje, że poza kwotą 80.000 zł na rzecz H. W. (1), żadne zaliczki nie były przez strony przewidziane. Prawidłowo więc dokonano w tym zakresie oceny dowodów i przyjęto, że pozwani nie byli zobowiązani do zwrotu kwot spółce.

Jedynie zastrzeżenia dotyczące ważności czynności można natomiast podnosić względem porozumienia, którego skutkiem miałyby być przekształcenie kar umownych w zadek. Sąd Okręgowy słusznie jednak uznawał, że „zadek może zostać dany także po zawarciu umowy, w terminie uzgodnionym przez strony” . . Jakkolwiek nie była to umowa przedwstępna lecz warunkowa umowa zobowiązująca do przeniesienia własności, to strony mogły zastrzec zadek jako gwarancję zawarcia umowy przenoszącej własność w przedłużonym terminie. Ustalenia dokonane w sprawie w istocie poddają w wątpliwość, czy strony w rzeczywistości miały wolę wręczenia zadatku, skoro postanowienie w tym przedmiocie w aneksie z dnia 29 grudnia 2007r. (k51) r. miało nastąpić jedynie celem ukrycia rzeczywistego celu wręczenia kwoty jako kary umownej dla uniknięcia powstania obowiązku podatkowego. Zdaniem więc Sądu Apelacyjnego jeżeli można stawiać zarzut pozorności, to jedynie w odniesieniu do porozumienia przekształcającego podstawy wręczenia kwot z kar umownych na zadek. Nie zmienia to jednak oceny, że pozwani nie byli dłużnikami spółki (...). Sao bowiem zastrzeżenie kary umownej nie naruszało prawa. Kwoty przekazane [tytułem kary umownej] mogły być wprawdzie przedmiotem zaliczenia na cenę sprzedaży gdyby do umowy przenoszącej własność doszło. Współwłaściciele bowiem byli zainteresowani sprzedażą, W żadnym jednak razie nie wręczano kwot z tytułu kar umownych z obowiązkiem ewentualnego zwrotu, w przypadku gdy umowa przenosząca własność nie zostanie zawarta. Sąd Apelacyjny nie podziela, podnoszonych w sprawach powoływanych przez powoda, zastrzeżeń co do podstaw przyjęcia przez pozwanych kwot jako kar umownych. Minimalną treść klauzuli kary umownej określa

art. 483 § 1 k.c., natomiast granice kształtowania tej treści wyznacza art. 353⁽¹⁾ k.c. Do koniecznych elementów ważnej klauzuli umownej kreującej obowiązek zapłaty kary umownej zaliczyć należy określenie zobowiązania (albo pojedynczego obowiązku), którego niewykonanie lub nienależyte wykonanie rodzi obowiązek zapłaty kary oraz określenie sumy pieniężnej mającej stanowić naprawienie szkody wynikającej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania (art. 483 § 1 k.c.). Strony umowy korzystają ze swobody w oznaczeniu sumy stanowiącej karę umowną, ich ustalenia muszą być jednak na tyle precyzyjne, aby umożliwiały obiektywne jej oznaczenie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2021 r. IV CSKP 58/21 LEX nr 3208506). Kara umowna zastrzeżona i wręczona w związku ze zmianą terminu zawarcia umowy przenoszącej własność przy aneksie z dnia 20 kwietnia 2007 r. spełnia wskazane kryterium ważności. Okoliczność, że zbywcy w umowie warunkowej chcieli podwyższyć cenę, co również wiązało się z porozumieniem o karze umownej sama w sobie nie jest wystarczająca do uznania pozorności czynności. Niewątpliwie bowiem umowa przenosząca własność nie została zawarta w terminie umownym z przyczyn leżących po stronie spółki. Sąd Apelacyjny nie podziela więc oceny aneksu dokonanej w sprawie(...) Wyrok prawomocny ma powagę rzeczy osądzonej tylko co do tego, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia, a ponadto tylko między tymi samymi stronami (art. 366 K.p.c.). Związanie innym wyrokiem z art. 365 K.p.c. dotyczy treści sentencji. Posiłkowanie się treścią uzasadnienia orzeczenia, ma na celu jedynie dookreślenie przedmiotu rozstrzygnięcia. Przedmiotem prawomocności materialnej jest ostateczny rezultat rozstrzygnięcia, a nie przesłanki, które do niego doprowadziły, wobec czego wyrok wiąże jedynie co do przysługiwania powodowi konkretnego roszczenia, a nie co do oceny relacji prawnej, z której miałyby wynikać to roszczenie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 2021 r. III CSKP 103/21 LEX nr 3207638). W związku z tym stwierdzenia zawarte w uzasadnieniu wyroku wydanego w sprawie (...) nie są decydujące dla oceny roszczenia dochodzonego w sprawie niniejszej. Ze zeznań Prezesa (...) wynika, że spółka wówczas nie miała pieniędzy żeby zapłacić zbywcom cenę w terminie określonym w umowie warunkowej. Nie mogła więc zrealizować swoich obowiązków związanych z zawarciem umowy przenoszącej własność. Spółka zainteresowana jednak była, by pozwani nie odstąpili od umowy lub nie powołali się na wygaśnięcie zobowiązania wobec braku przystąpienia spółki w terminie do umowy przenoszącej własność. Stąd też przyjęcie zobowiązania i spełnienie zobowiązania z tytułu kar umownych. Zeznania P. P. (syna powoda) oraz zeznania żony powoda tj. M. P. (2) oraz pośrednika B. T. (2) jednoznacznie potwierdzają wolę zapłaty kar umownych, świadczonych pozwanym w związku z tym, że umowa nie została zawarta w terminie i zostanie przedłużony termin jej zawarcia. Sąd Apelacyjny zwraca też uwagę na notoryjność urzędową dotyczącą faktu prowadzenia procesu w sprawie z powództwa spółki (...) przeciwko K. P. (1) o pozbawienie wykonalności aktu notarialnego, w którym spółka poddała się egzekucji nieruchomości. W sprawie (...) tutaj Sąd oddalił apelację od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 21 lipca 2010 roku sygn. akt(...) oddalającego powództwo spółki. Z ustaleń dokonanych w tamtej sprawie wynika, że dokumenty dotyczące wypłaty „małych” kar umownych zostały przygotowane przez obsługę prawną Spółki z wyprzedzeniem. W projekcie aktu notarialnego wpisano wszystkich współwłaścicieli nieruchomości oraz odpowiednio przypadające im kwoty z tytułu kar umownych, które miała odpowiadać 10% wartości gruntu. Sąd Apelacyjny w tamtej sprawie wskazał, że dziesięcioprocentowa kara od ceny nie mogła stanowić istotnej presji cenowej. W aneksie z dnia 20 kwietnia 2007 roku strony aktu notarialnego przesunęły termin zawarcia umowy przenoszącej własność do dnia 31 sierpnia 2007 roku, pozostawiając wyznaczenie terminu zawarcia umowy stronie kupującej. Potwierdza to, że zastrzeżenie i wręczenie kar było ważne.

Należy ponadto zauważyć, że gdyby hipotetycznie przyjąć, że porozumienie z kwietnia 2007r. miałyby stanowić czynność prawną nieważną, to musiałyby to także dotyczyć umowy zawartej z powodem, która zawierała analogiczną podstawę świadczenia na rzecz powoda a która stanowiła jednoczesną podstawę oświadczenia o poddaniu się egzekucji. Wszak świadczenie na jego rzecz stanowiłoby jeszcze większą presję. Gdyby więc przyjąć nieważność świadczenia na rzecz pozwanych (ich poprzedników), to w takiej sytuacji również powód nie mógłby być wierzycielem, co oznaczałoby brak podstaw do poddania się egzekucji. Skarżący dość niekonsekwentnie powołuje się na związanie Sądu rozstrzygnięciami w innych sprawach. Jeżeli jednak w sprawie (...) przyjęto ważność zobowiązania, którego źródłem miała być zapłata na rzecz powoda kwoty 408.321 zł, i wskazano, że zawarciu takiego porozumienia nie sprzeciwiał się przepis art. 353¹ kc., to tym bardziej nie można kwestionować ważności kary umownej zastrzeżonej na rzecz powodów w dużo niższej wysokości, a przeciwnie stanowisko naruszałoby podstawowe zasady sprawiedliwości.

Strony porozumienia w zamian za dalszą zgodę pozwanych na zawarcie umowy mogły określić na ich rzecz świadczenie pieniężne w wysokości przez siebie ustalonej. Nie jest także wykluczona modyfikacja podstawy przyjętego świadczenia.

Niezależnie natomiast od oceny ważności przekształcenia kar umownych w zadatek, nie ma żadnych podstaw do uznania, że kwoty określone jako kary umowne wręczano tytułem zaliczek. Pozwani nie byli zobowiązani do zwrotu tych kwot spółce. Treść powołanego wyżej aneksu z kwietnia 2007r. jednoznacznie bowiem potwierdza, że poza kwotą 80.000 zł spółka nie traktowała tych kwot jako zaliczek co czyni niewiarygodnym zeznania przedstawicieli powodowej składane w różnych postępowaniach, w tym zeznania A. C. (1) (protokół z dnia 20 grudnia 2018r.), że wszystkie kwoty miały być do zwrotu. B. C. podając, że spółka (...) miała finansować zaliczki wypłacane na rzecz powodów nie jest wiarygodna, skoro jej spółka przejmowała wierzytelności dopiero w 2011 i nie była ona świadkiem porozumień z 2007r. i wręczania kwot. Powód zaś nie twierdził by kwoty były wypłacane pozwany później. Uznanie zaś wiarygodności jednej z grup przeciwstawnych dowodów nie narusza art. 233§1 K.p.c.

Dla Sądu Apelacyjnego jednak jest przy tym oczywiste, że gdyby do zawarcia umowy przenoszącej własność ostatecznie doszło, to wówczas uczestnicy porozumienia zgadzali się, że w takim przypadku kwoty wręczone tytułem kary umownej a następnie określone jako zadatek będą zaliczone na poczet ceny. Jest to uzasadnione tym, że także pozwani chcieli zawrzeć umowę i otrzymać całą cenę sprzedaży. Do zawarcia umowy przenoszącej własność nie doszło z jednej strony z przyczyn braku środków spółki (...), z drugiej zaś późniejszych postępowań związanych z decyzją WZZT. W 2008r. spółka (...) jeszcze poszukiwała klienta, który zgodziłby się wejść w prawa i obowiązki nabywcy. W takiej sytuacji zrozumiałe jest posługiwanie się przez spółkę w odniesieniu do kwot już wypłaconych zbywcom jako zadatku i oferowanie także ewentualnych zaliczek mających skłonić zbywców do uznawania dalszego związania umową zobowiązującą do przeniesienia własności, zawartą pod warunkiem, że Agencja nie skorzysta z prawa pierwokupu (k.319-323). Stąd też jest oczywiste, że spółka posługiwała się również później stwierdzeniami o zaliczkach i zadatku. Trudno jednak przyjąć, że spółka, która korzystała z profesjonalnej pomocy prawniczej przy zabezpieczeniu swoich interesów, zawierając aneks w kwietniu 2007r. a następnie porozumienie w grudniu 2007r., nie wskazywałaby w treści aktów notarialnych, że przedmiotowe kwoty stanowiły zaliczki i nie żądała ewentualnego pokwitowania, że wręczyła dalsze zaliczki, gdyby z tego tytułu rzeczywiście spełniła świadczenie. Nawet więc przy założeniu nieważności porozumienia dotyczącego przekształcenia kar w zadatek, to i tak nie byłoby żadnej podstawy do zwrotu na rzecz spółki przez pozwanych kwot przyjętych jako kary umowne, bez obowiązku zwrotu. Niezależnie więc od zasadności przekonania powodów, że kwoty te ostatecznie zatrzymali tytułem zadatku (w związku treścią porozumienia z dnia 29 grudnia 2007r.) to i tak nie można przyjąć, że spółka posiadała istniejącą wierzytelność względem pozwanych z tytułu nienależnego świadczenia, która mogła być przedmiotem skutecznego zajęcia. Słusznie więc Sąd Okręgowy uznał, że poza kwotą zaliczki w kwocie 80.000zł, która była przedmiotem oddzielnego roszczenia, nie było nieprawdziwe oświadczenie pozwanych, że spółka mająca być dłużnikiem powoda nie posiada wierzytelności względem pozwanych. Nie ma więc źródła wierzytelności odszkodowawczej z art. 415 k.c.

Nie ma też powiązania pomiędzy tym oświadczeniem a szkodą powoda w postaci braku możliwości wyegzekwowania własnej wierzytelności. Powód mógł wówczas realizować uprawnienia wierzyciela (art. 887§1 k.c. w zw. z art. 902 k.c.) Jeżeli nie wskazywał innego majątku spółki to przy dochowaniu należytej staranności powinien już wówczas albo realizować uprawnienia wierzyciela będącego jego dłużnikiem.

Z tych względów apelację jako niezasadną oddalono w oparciu o art. 385 k.p.c. przy uwzględnieniu przepisu art. 15 zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. poz. 1842, z późn. zm.), w zw. z art. 6 ust.1 i 2 ustawy z dnia 28 maja 2021 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2021.1090).

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98§1 i 3 K.p.c. w zw. z art. 391§1 K.p.c., przy zastosowaniu §2 pkt 7 i §10 ust.1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2018r. poz. 265).

Zasadne natomiast częściowo było zażalenie pełnomocnika powoda wniesione na postanowienie o kosztach zastępstwa z urzędu. Niewątpliwie § 8 pkt 7 w zw. z §4 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu przewiduje stawkę maksymalną w wysokości 7200zł „, która zgodnie z § 4 pkt 3 K.p.c. podwyższa się o kwotę podatku od towarów i usług wyliczoną według stawki podatku obowiązującej dla tego rodzaju czynności na podstawie przepisów o podatku od towarów i usług. Dawało to kwotę wynagrodzenia brutto w wysokości 8856zł. Sprawa przedmiotowa nie była zawila. W świetle jednak nakładu pracy pełnomocnika z urzędu a w szczególności liczby stawienictw w sądzie na rozprawach, wskazana kwota jest niewspółmiernie niska, szczególnie wobec wysokości kwot zasądzonych na rzecz pełnomocników przeciwników określonych na poziomie 14.400 zł. Zdaniem Sąd drugiej instancji konstytucyjne zasady równości i ochrony praw majątkowych nie pozwalały na przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz pełnomocnika powoda z tytułu zastępstwa z urzędu kwoty niższej od kwot wskazanych w punkcie III zaskarżonego wyroku. Kwoty te jednak już uwzględniają należny podatek od towarów i usług, stąd żądanie zażalenia doliczenia jeszcze podatku nie było zasadne. Z tych względów Sąd drugiej instancji zmienił zaskarżone postanowienie w ten sposób, że na podstawie art. 386§1 K.p.c. w zw. z art. 397§3 K.p.c. podwyższył wynagrodzenie pełnomocnika z urzędu z kwoty 8856zł określonej w punkcie IV wyroku do kwoty 14.400 zł z VAT, a dalej idące zażalenie oddalił w oparciu o art. 385K.p.c. w zw. z art. 397§3 K.p.c.

Pełnomocnikowi z urzędu przyznano w oparciu o §2 , §4, §8 pkt 7 , §16 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U.2019.18 t.j.), od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Krakowie kwotę 8.100 zł, w tym podatek od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu odwoławczym, przy uwzględnieniu wkładu pracy pełnomocnika oraz powołanych zasad konstytucyjnych.

SSA Sławomir Jamróg